

Ek 7

Faktoring

Faktoring Derneği

Faktoring

1. Giriş

Ekonomik gelişmenin gerektirdiği kaynak ihtiyacı, yeni finansal teknikleri ve finansal kurumları beraberinde getirmiştir. Önce gelişmiş ülkelerde uygulamaya konan bu yeni finansal teknikler, finans piyasalarının hızlı gelişmesi ve dünya ekonomisindeki bütünleşme sonucu gelişmekte olan ülkelere de yayılmıştır. İşte bu yeni finansal ürünlerden biri de faktoringdir.

Dünyada bir asırı aşan bir süreden beri uygulanmakta olan faktoring ile Türkiye 1988 yılında tanışmıştır. Bu tarihten sonra hızlı bir gelişme süreci içinde olan bu yeni finansal teknik, özellikle KOBİ'ler açısından çok önemli bir finansal üründür. Çünkü küçük ve orta boy işletmelerin banka kredilerinden yararlanma olanakları hemen hemen yok gibidir. Bankalar, kredi verecekleri işletmelerin güçlü bir bilançoya ve yeterli teminata sahip olmasını isterler ki KOBİ'ler genellikle bu nitelikleri taşımazlar. Bu durumda küçük ve orta boy işletmelerin nakit yönetimi için kullanabilecekleri finansman kaynaklarından en önemlisi faktoring olmaktadır.

Faktoring, KOBİ'lerin yurtiçi satışlarına dayalı olarak finansman sağladığı ve bu tip işletmelerin önemli zamanını alan alacakların tahsili işlemlerini yürüttüğü gibi, yurtdışı işlemlerle de ihracatı kolaylaştırmakta, sunduğu finansman yanında ihracat bedelinin ödenmesini garanti etmek ve bu bedelin vadesinden önce yurda getirilmesine olanak sağlamaktadır.

KOBİ'ler açısından önemi bir yana, faktoring gibi banka dışı finansal ürünlerin mali kesim içindeki ağırlıklarının artması, Türk ekonomisi açısından da önemli yararlar sağlayacaktır. Türk ekonomisinde yaşanan krizlerin önemli nedenlerinden biri de finans sektöründe farklılaşmanın olmamasıdır. Bankaların hemen hemen piyasanın tamamını oluşturması, diğer bir deyimle banka dışı finans kurumlarının bu piyasada yeterli bir büyüklüğe ulaşamamış olması, ulusal veya uluslararası piyasalarda yaşanan olumsuzlukların kısa sürede ekonomik krize dönüşmesine neden olmaktadır. Faktoring gibi alternatif finans kurumlarının yeterince gelişmemiş olması dolayısı ile mali veya ekonomik beklentileri olumsuz yönde etkileyen bir olay karşısında bankaların, kredileri dondurmak, verilmiş kredileri geri istemek, faizleri artırmak gibi davranışları çok kısa sürede reel ekonomik kesimi etkileyerek çok önemli

sorunlara yol açmaktadır.Bu tür olayların reel ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletecek yollardan biri faktoring gibi alternatif finans kurumlarının piyasadaki etkinliklerini artırmaktır. Bu nedenle bugün sektörün gelişmesini engelleyen yasal altyapıdaki sorunları ortadan kaldırmak, üyesi olmak için çabaladığımız Avrupa Birliği standartlarını faktoring sektöründe uygulanabilir hale getirmek gerekmektedir.

2. Durum Analizi

2. 1. Mevcut Durum

Hukuki ve ticari anlamda faktör, mal satımı ve hizmet arzı ile uğraşan işletmelerin bu satışlar dolayısı ile doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık peşin ödemelerde bulunarak finansal kolaylıklar sağlayan, aynı zamanda mali, ticari ve idari konularda işletmeye verdiği hizmetler karşılığı ücrete hak kazanan kişi veya kuruluştur.

Bir faktoring işlemi, Finansman, Hizmet ve Garanti başlıkları adı altında toplanabilecek üç hususu kapsar.

* Finansman, alacaklarını faktöre temlik eden müşteriye bu alacakların tahsil edilmesi beklenmeksizin bir ödeme yapılması hizmetidir. Genel olarak temlik edilen alacak tutarının % 80'i müşteriye peşin olarak ödenmektedir.

Hizmet konusu, alacağı temlik alan Faktör'ün bu alacakların yönetimine ilişkin işlemleri yapmasını içerir. Alacakların tahsili, alacak kayıtlarının tutulması, alacakların tahsili için ihbar, ihtar gibi işlemlerin yerine getirilebilmesi bu hizmet konusu içindedir. Ayrıca pazar araştırması yapılması ve pazar ile ilgili bilgilerin müşteriye aktarılması da, bir hizmet konusu olarak, faktor tarafından üstlenilebilir.

* Garanti konusu ise, alacağın, borçlunun aczi sebebi ile tahsil edilememesi riskinin faktor tarafından üstlenilmesidir. Böylece alacaklarını faktöre temlik eden müşteri, borçlunun borcunu ödeyemeyecek duruma düşmesi karşısında korunmuş olur.

Gerek tanımlardan, gerek kavradığı konulardan anlaşılacağı üzere, faktoring üç tarafı olan bir işlemdir. Mal ve hizmet satıcısı, bu mal ve hizmeti vadeli satın alarak borçlanan kimse ve

faktor kuruluşu. Bu üçlüye, yurtdışı faktoring işlemlerinde bir de muhabir faktor eklenir. Faktoring daha çok banka kredisi kullanma olanakları bulunmayan KOBİ'lerin yararlanabilecekleri bir finansman tekniğidir. Nitekim istatistikler Türkiye'de KOBİ'lerin büyük bir bölümünün banka kredisi kullanmadığını ortaya koymaktadır. Bu durumda faktoring küçük ve orta boy işletmelerin kullanabilecekleri önemli bir finansman kaynağı olmaktadır. Kısaca, faktoring hizmetlerinin hedef kitlesi KOBİ'lerdir.

Özellikle KOBİ'lerin vadeli mal ve hizmet satışlarının ağırlıklı olduğu gıda, tekstil, demir-çelik, makine ve otomotiv yan sanayi, elektrik, elektronik gibi sanayi sektörleri ile ticaret, turizm, ulaştırma, inşaat ve eğitim gibi hizmet sektörlerinde yoğun olarak uygulanmakta olan faktoring, bu sektörlerde çalışan KOBİ'lerin yurtiçi satışlarına dayalı olarak finansman sağladığı ve bu tip işletmelerin önemli zamanını alan alacakların tahsili işlemlerini yürüttüğü gibi, yurtdışı işlemlerle de ihracatı kolaylaştırmakta, sunduğu finansman yanında ihracat bedelinin ödenmesini garanti etmek ve bu bedelin vadesinden önce yurda getirilmesine olanak sağlamaktadır.

Faktoring, bu kadar değişik ve önemli işlevleri bir arada sunan tek finansal teknik olmasına karşın uygulaması oldukça kolaydır. Bir mal veya hizmeti vadeli olarak satan bir firma, mal veya hizmetin belgeleri ile birlikte alıcıya gönderilmesinden sonra, bu mal veya hizmetin karşılığı olan alacağını temlik etmek üzere bir faktoring şirketine başvurur ve fatura veya alacağın bir mal veya hizmet satışından doğduğunu tevsik eden belgenin kopyasını, varsa bunlara bağlı diğer alacak ve ödeme belgeleri ile birlikte bu faktoring şirketine gönderir. Faktoring şirketi kısa bir süre içinde sonuçlandıracağı bir incelemeden sonra, faktoring işleminin uygulanmasını kabul ederse, satıcı ile bir faktoring sözleşmesi imzalar ve genel olarak temlik aldığı alacağın %80'ini ön ödeme adı altında satıcıya öder. Daha sonra, alacağı vadesinde borçludan tahsil eden faktoring şirketi, geri kalan %20'den masraflarını düşükten sonra kalanı da satıcıya verir.

Yurtiçi faktoring, genel olarak yukarıda belirtildiği gibi finansman ve tahsilat hizmeti işlevlerini içerecek şekilde gerçekleştirilmekte ve bazı altyapı sorunları dolayısı ile garanti işlevi yerine getirilememektedir. Çünkü, garanti işlevi açısından önemli bir unsur olan kredi sigortası henüz Türkiye'de uygulanmamaktadır. Bu nedenle, yurtiçi faktoring işlemlerinde, garantili veya gayri kabili rücu denilen faktoring işleminin uygulanması nadir durumlarda mümkün olabilmektedir. Hazine Müsteşarlığı tarafından yayınlanan 2001 yıl sonu

istatistiklerine göre, toplam yurtiçi faktoring işlem hacminin sadece %8'ini garantili faktoring işlemleri oluşturmaktadır.

Öte yandan, iki faktörlü sistem denilen ihracat faktoring işlemleri, genel olarak, garanti işlevini de kapsar. Bu tür faktoring işlemleri iki aşamada gerçekleşir. Hazırlık aşaması, işlem aşaması.

Bir yerli firma, yurtdışındaki bir firmaya mal veya hizmet satışı yapmak istiyor. Ancak alıcı yani ithalatçı firma, malın gönderilmesinden belli bir vade sonra ihracat bedelinin ödenmesi şartını ileri sürüyor. Yurtiçindeki firma yurtdışında tanımadığı bir firmaya bedeli daha sonra alınmak üzere bu ihracatı nasıl yapacak. Bu tür bir işlemin garantili olarak tek çözüm yolu ihracat faktoringdir. Türkiye'deki ihracatçı yine Türkiye'deki bir faktoring şirketine (ihracat faktörü) başvurarak, yurtdışındaki bir firmaya tutarı belli bir mal veya hizmeti ihraç edeceğini, belli bir vade sonunda ödenecek ihracat bedelinin garanti altına alınmasını ister. Türkiye'deki faktoring şirketi, ithalatçı firmanın bulunduğu ülkedeki bir faktoring şirketine (ithalat faktörü) bu durumu ileterek, ihracat bedelinin ödenmesini garanti edip edemeyeceğini sorar. İthalat faktörü bu garantiyi verirse, ihracatçı firma ile ihracat faktörü arasında bir faktoring sözleşmesi imzalanarak hazırlık safhası tamamlanır.

İhracatçı, garantisi alınan limit içindeki alacağı ile ilgili mal veya hizmeti ve temlikli belgeleri doğrudan doğruya alıcıya gönderir. Belgelerin bir kopyasının ihracat faktörüne teslim edilmesi ile söz konusu alacak, yükleme tarihi itibarı ile faktoring garantisi kapsamına girmiş olur. İhracat faktörü, ihraç edilen malların yüklenmesinden birkaç gün sonra, temlik aldığı ihracat bedelinin %80'ini fatura üzerindeki döviz cinsi üzerinden ihracatçıya öder.

Böylece ihracatçı, yüklemeden birkaç gün sonra ihracat dövizini yurda getirmiş, taahhütlerini kapatmış ve kendisine finansman sağlamış olur.

İthalatçının vadesinde yapacağı % 100 ödemeden sonra masraflar kesilerek ithalat faktörü tarafından ihracat faktörüne, ihracat faktöründen de ihracatçıya paranın bakiyesi ödenir.

Genel olarak bu şekilde yürütülen faktoring işlemleri, kapsadığı işlevler açısından değişik şekillerde uygulanabilmektedir. Çünkü üretim ve hizmet sektörlerinde çalışan işletmelerin finansal hizmet gereksinimleri, değişen ve gelişen ekonomik koşullar altında değişmekte ve çeşitlenmektedir. Bu durum karşısında faktoring şirketleri de, mal veya hizmet satıcılarının

değişik isteklerini, onların finansal gücü, işlem hacmi ile pazarın özelliklerini göz önünde tutarak değişik faktoring yöntemleri sunmak durumunda kalmaktadırlar. Bu değişik yöntemleri yansıtan faktoring türleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

A-Tam Hizmet Faktoring

Yaygın olarak kullanılan geleneksel faktoring türüdür. Satıcı firma ile faktoring şirketi arasında devamlılık gösteren bir anlaşma ile faktör, normal ticari ilişkilerden doğan tüm faturalı alacakları temlik almayı, alacakları tahsil etmeyi, alacak kayıtlarını tutmayı ve ön ödeme yapmayı kabul eder. Bu tür faktoring hizmetleri, alacakların tahsil edilememe riskinin faktoring şirketince üstlenilip üstlenilmemesi durumuna göre iki alt gruba ayrılır.

a- Geri Dönüşsüz Faktoring

Alacağın, borçlunun aczi nedeni ile, tahsil edilememe riskinin faktör tarafından üstlenildiği faktoring türüdür. Böylece mal veya hizmet satıcısı alacağını teminat altına almış olur.

Factoring tekniğinin tüm işlevlerini içeren bu tür faktoring, genel olarak gelişmiş ve istikrarlı bir ekonomiye sahip ve kredi sigortasının yaygın olarak kullanıldığı ülkelerde, sorunsuz olarak kullanılmaktadır. Ancak, ekonomi ve kredi sigortası ile ilgili sorunlarını henüz çözüme kavuşturamamış ülkemizde, çok nadir olarak bu tür faktoring anlaşmalarına yer verilmektedir.

b- Geri Dönüslü Faktoring

Burada faktoring şirketi, borçlunun ödememe riskini üstlenmez. Borcun, alacağın tahsili için yaptığı hizmetlere rağmen, vadesinde ödenmemesi durumunda, faktoring şirketi yaptığı ön ödemeyi alacaklıdan geri ister.

B- Toptan Faktoring

Düşük değerli ve çok sayıda alacaklarla ilgili olarak kullanılan bir faktoring türüdür. Finansman işlevinin ön planda olduğu bu tür faktoring, satıcının tüm satışlarını, diğer bir deyimle cirosunu, toptan faktora temlik etmesidir. Tam hizmet faktoringinden farkı, faktör tarafından satış kayıtlarının tutulmaması ve borcun ödenmeme riskine karşı güvence olmamasıdır. Ayrıca, borçlulara ödemeyi faktora yapması için fatura üzerinde bildirimde bulunulmasına rağmen, alacakların tahsil edilmesinden satıcının, faktoring şirketinin bir acentası gibi, sorumlu olmasıdır.

C- Vade Faktoringi

Ön ödemeyi içermeyen bir faktoring türüdür. Bu tür anlaşmalarda esas olan alacağın tahsili ve satış kayıtlarının tutulması hizmetleridir. Taraflar anlaştığı takdirde, borcun ödenmemesi riskinin faktoring şirketince üstlenilmesi de bu tür faktoring işlemleri içine dahil edilebilir. Faktor satıcıya alacak hakkını iki şekilde ödeyebilir. Fatura tarihinden sonra mutabık kalınan sürede veya her bir borçludan ödeme alındığında.

D- Bildirimsiz Faktoring

Alacakların tahsilat hizmetinin faktoring şirketince üstlenilmediği bir faktoring türüdür. Burada alacağın faktoring şirketine temlik edildiği borçluya bildirilmez. Özellikle, vadeli mal veya hizmet alıcılarının doğrudan satıcıya muhatap olmayı tercih ettikleri, diğer bir deyimle araya bir faktoring şirketinin girmesini istemedikleri durumlarda uygulanan bir yaklaşımdır. Bu yöntemde satıcı firmalar, faktoring şirketinin bir acentası gibi, alacak tahsilatını bizzat yaparlar. Faktoringin, ön ödeme yapılması şeklindeki finansman işlevi ile mutabık kalındığı takdirde, borcun ödenmemesi riskinin faktoring şirketince üstlenilmesi şeklindeki teminat işlevi, bu tür faktoring işlemleri içinde yer alır.

Burada, satıcının faktora temlik ederek karşılığında ön ödeme kullandığı alacağı, vadesinde, faktora değil de yine satıcıya ödendiği için faktor teminat açısından önemli bir risk taşımaktadır. Bu durumda, faktoring şirketinin vadede kendisine ödeme yapılmasını sağlamak üzere, bir ödeme aracı olarak satıcıdan ilgili çek ve senetleri alması veya satıcının bankası ile satıcı ve faktoring şirketi arasında, borçlunun satıcının banka hesabına ödeme yapmasını ve bankanın bu ödemeyi faktoring şirketi hesabına aktarmasını sağlayacak bir anlaşma yapılması yöntemleri kullanılmaktadır.

E- Fatura İskontosu

Genel olarak yalnız finansman hizmetinin yapıldığı bir faktoring türüdür. Finansman ihtiyacı olan, fakat alacakların yönetimi ve borcun ödenmemesine karşı korunma gereksinimi olmayan firmalar için uygulanan bir yaklaşımdır. Burada alacağın faktoring şirketine temlik edildiği borçluya bildirilmez, satıcının faktora temlik ettiği alacakların tahsilatı, faktor adına yine satıcı firma tarafından yapılır.

Fatura iskontosu şu şekilde işler;

- Müşterinin faktora detaylı kredili satış listesini göndermesiyle fatura iskontosu süreci başlar.
- Bordrodaki alacak tutarından faktoring komisyonu için belli bir marj düşülerek bakiye 24 saat içinde müşterinin hesabına geçirilir.
- Satış listesine ek olarak yapılan tahsilatlar, iskontolar ve iade listeleri hafta bazında faktora gönderilir.
- Borç ödemeleri faktorun bankasında satıcı adına açılan hesaba yapılır.
- Hesap mutabakatı her ay sonu satıcı ile faktor arasında yapılarak, kayıtların doğruluğu saptanır.

F- Yurtiçi Faktoring

Aynı ülkede bulunan alıcı, satıcı ve faktoring şirketi arasında yapılan faktoring işlemidir.

G- Yurtdışı Faktoring

Alıcı veya satıcının başka bir ülkede olduğu, ihracat veya ithalat işlemleri için hizmet verilen faktoring türüdür. Yurtdışı faktoring hizmetlerinde ikinci bir faktordan yararlanıldığı hallerde iki faktorlu sistem, tek başına hizmet verildiği hallerde tek faktorlu sistem söz konusudur.

Yurtdışı faktoring, genel olarak, hizmet, finansman ve teminat işlevlerinin tümünü kapsayan tam hizmet faktoring şeklinde yapılmaktadır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, faktoring işlevlerinin ayrı ayrı veya bir arada uygulanması değişik faktoring türlerini yaratmaktadır. Burada esas olan, işlevlerden bir kısmının kullanılmadığı durumlarda yanlış yorum yapılarak bu işlemin bir faktoring işlemi olmadığı şeklinde bir sonuç çıkarılmamasıdır. Yukarıda belirtilen tüm faktoring türleri bütün dünyada faktoring işlemi olarak kabul edilip uygulanagelmektedir.

Yurt dışında, özellikle Amerika'da bir asırdan beri uygulanmakta olan faktoring işlemlerine Türkiye'de 1988 yılında bir banka tarafından başlanmış, daha sonra, yurtdışında bu işlemlerin genel olarak bankalar dışında kurulmuş faktoring şirketleri tarafından yürütüldüğünün anlaşılması üzerine 1990 yılında ilk faktoring şirketi kurulmuştur. Bu yıldan itibaren faktoring sektörü şirketleşme bazında gelişmesini sürdürmüştür.

1994 yılına kadar Türkiye’de faktoring işlemleri Borçlar Kanunu’nun alacağın temliki ile ilgili hükümleri ile Ticaret Kanunu genel hükümleri içinde yürütülmüştür. 1994 yılında çıkarılan Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile hukukumuzda ilk defa faktoring şirketi tanımı girmiş ve bu konuda bazı düzenlemeler getirilmiştir. Aynı yıl faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik çıkartılmıştır.Bu yönetmelik faktoring sektörünün hukuki altyapısını oluşturmanın ilk adımlarından biri olarak büyük önem taşımaktadır.

Bu hukuki altyapı, yeterli gibi görünmesine rağmen, faktoring hakkında olumsuz yargıların ilk kaynağını da oluşturmuştur. Öncelikle faktoring hizmet ağırlıklı bir finansman tekniği olarak ödünç para işlerinden farklıdır. Ayrıca 545 sayılı K.H.K. aynı zamanda ikrazatçıları da düzenleyen bir kararname olduğundan faktoring hizmetlerinin ikrazatçılık olarak algılanmasına neden olmuştur. Ayrıca, bazı ikrazatçıların, farklı bir imaj yaratmak için Faktoring ismi altında faaliyet göstermeleri de olumsuz anlayışın kaynağını oluşturmuştur.

Olumsuz yargılara rağmen faktoring, özellikle yasal altyapısının oluşturulduğu 1994 yılından itibaren, hızlı bir gelişme süreci içine girmiştir. Aşağıdaki veriler bu durumu açıkça yansıtmaktadır.

<u>Yıl</u>	<u>Ciro (x)</u>	<u>Aktif Toplamı(x)</u>	<u>Öz Kaynak(x)</u>	<u>Çalışan Sayısı(x)</u>
1995	43.418.476	25.962.375	5.252.898	314
2000	3.124.806.144	1.273.225.093	199.035.064	2357
2002	6.237.501.701	2.091.354.000	429.989.000	1745

(x) milyon TL.

2.2. Plan ve Programlara Uyum Düzeyi

Faktoring sektörü, plan ve programlarda ayrı bir sektör olarak yer almamaktadır Ancak sektörün içinde bulunduğu mali sistem ile ilgili olarak adı geçen belgelerde belirtilen politikalara uyumlu bir süreç içinde olması kaçınılmazdır.

VIII. Beş yıllık Kalkınma Planı'nın “ Para, Kur ve Mali Sisteme İlişkin Politikalar “ başlığı altında yer alan önlemlerden faktoring sektörünü ilgilendirenler konusunda gelişmeler şu şekilde özetlenebilir.

a) Kalkınma Planı'nın “ Mali sistemde kaynakların etkin dağılımının temini ve mali kurumların daha rekabetçi ve etkin bir yapıya kavuşabilmeleri için gerekli ortam oluşturulacaktır “ şeklinde özetlenen politika önlemleri açısından faktoring sektörünü ilgilendiren hususlar, ilgili kamu yetkilileri ile, karşılıklı anlayış içerisinde tartışılarak çözüme ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle fon maliyetlerini uluslararası seviyelere yaklaştırmak için sektör üzerindeki vergi, fon gibi yasal yükümlülükleri AB ile uyumlu hale getirmek için yapılan girişimler sonucu, faktoring sözleşmeleri üzerindeki damga vergisi sorunu çözümlenmiş, ileriki bölümlerde ele alınacak sorunlarla ilgili olarak da girişimler sürdürülmektedir.

b) Kalkınma Planı'nda yer alan önemli politikalardan biri olan, mali sistemin yapısında ayrı düzenleyici kurumların görev alanlarından kaynaklanabilecek boşlukların önlenmesi amacı ile Mali Sistemi Düzenleme ve Denetleme Üst Kurulu oluşturulması konusu tamamlanmak üzeredir. Faktoring sektörünün düzenleme ve denetleme yetkisinin Hazine Müsteşarlığı'ndan BDDK'ya devri ile ilgili yasa tasarısı hazırlanmış ve Bakanlar Kurulu'na iletilmiştir.

c) “ Tüm işletmeler için geçerli ve işletme ile ilgili tüm tarafların yararlanabileceği bir örnek mali tablo ve raporlama standartları oluşturulacaktır “ şeklindeki plan politikası ile ilgili olarak çalışmalar sürdürülmektedir. Faktoring şirketleri için tekdüzen hesap planı hazırlanması konusunda, 2001 yılında Faktoring Derneği ile Bağımsız Denetim Derneği müşterek bir komisyon oluşturarak çalışmalara başlanmıştır. Hazırlanması tamamlanan tekdüzen hesap planı 2002 yılında Hazine Müsteşarlığı'na sunulmuştur. Hesap planına son şeklini vermek üzere kamu yetkilileri ile yapılan görüşmeler sürerken, BDDK'nın bankaların uyguladığı tekdüzen hesap planına faktoring ile ilgili bazı hesapları eklemesi üzerine, Hazine Müsteşarlığı, adı geçen hesap planının, faktoring şirketlerini ilgilendirmeyen kısımlar kapsam dışı bırakılarak, aynen uygulanmasını istemiştir. Faktoring şirketlerinde ortaklığı bulunan bankalar için konsolide bilanço çıkarılmasında büyük kolaylık sağlayacak bu uygulamaya olumlu yaklaşan faktoring şirketleri, faktoring işlemlerinin özelliği nedeni ile bu hesap planına birkaç hesap daha eklenmesi durumunda uygulamada bir sorun çıkmayacağı görüşüne

varmış ve bu görüşü ile tekdüzen hesap planına eklenmesi gerekli hesapları gerek Hazine Müsteşarlığı, gerek BDDK yetkililerine iletmiştir.

d) Kalkınma Planında yer alan diğer bir politika da mali kurumların, birleşmeler ve devralmalar dahil, sermaye yapılarının güçlendirilmesi ile ilgilidir. Faktoring şirketlerinin yasal altyapısını oluşturan 545 sayılı KHK'nın verdiği yetkiye dayanarak Hazine Müsteşarlığı'nın 19 Ağustos 2001 tarihinde yaptığı yönetmelik değişikliği ile faktoring şirketleri için asgari ödenmiş sermaye miktarını kademeli olarak 3 trilyon liraya yükseltmesi, bu politikaya paralel bir uygulamadır. Bir yandan sektörün önde gelen şirketlerinin, geçmiş dönemlerde karşılaşılan mali krizleri göz önünde tutarak, ödenmiş sermayelerini yukarıda belirtilen asgari sermayenin çok üzerine çıkarmaları, öte yandan, asgari sermayeyi ödemeyi göze alamayan küçük şirketlerin pazarı terk etmeleri, ileriki bölümlerde sektörle ilgili olarak sunulacak verilerden de anlaşılacağı üzere, sektörün öz kaynak yapısını çok olumlu bir boyuta ulaştırmıştır.

2.3. Güçlü ve Zayıf Yönler Analizi

Faktoring, hizmet, finansman ve garanti işlevlerini bir arada yürüten tek finansal teknik olma özelliği dolayısı ile işletmelere önemli yararlar sağlar. Sağlanan bu yararları, faktoringin işlevlerine paralel olarak şu şekilde sıralamak mümkündür.

A- Satıcı alacağın tahsil edilmesi ve ilgili kayıtların tutulması işlemleri ile uğraşmaz, onun yerine bu işleri faktoring şirketi yürütür. Böylece işletme, bir yandan zamandan tasarruf ederek, üretim, ticaret, işletmesini geliştirme gibi işlerle daha yakından ilgilenme olanağına kavuşurken, öte yandan alacakların tahsilatı ve yönetimi için yapacağı büro ve personel giderlerinden kısmen veya tamamen kurtulur.

B- Faktoringin hizmet işlevinden kaynaklanan yararlar, ihracat faktoring işlemlerinde daha da ön plana çıkar. İhracatçı lisan ve ihracat yaptığı ülkenin yasalarını bilmemekten doğabilecek sorunları yaşamayacağı gibi, ülkesindeki faktoring şirketinin ithalat faktörü aracılığı ile ithalatçı firma hakkında elde ettiği bilgilerin kendisine aktarılması sayesinde, malını sattığı kimse hakkında, büyük paralar harcayarak elde edebileceği istihbarat bilgilerine sahip olur.

C- Alacakların tahsil edilmesi işleminin faktoring şirketine devredilmesi sonucu, satıcı, bu konu ile ilgili olarak alıcı, yani borçlu ile karşı karşıya gelmeyecek ve bu yüzden aralarındaki ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunlar yaşamayacaktır. Ayrıca, faktoring şirketinin konusunda uzman personeli ile gerçekleştireceği iyi bir alacak yönetimi, diğer bir deyimle ödemelerin vadesinde yapılmasını sağlaması, alacakların dönüş hızını artırarak satıcının gecikmelerden doğacak maliyetlerini azaltacaktır.

D- Faktoringin finansman işlevi, bu finansal yöntemden yararlanan işletmeler için önemli bir mali kaynak yaratır. Satıcı, alacaklarının vadesini beklemeden, faktoring şirketinden alacağı ön ödeme ile, bu alacaklarının büyük bir kısmını nakte çevirmiş olacak, hammadde alımı gibi maliyetlerini önemli derecede etkileyen satın alımlarını peşin yaparak daha ucuza elde etme olanağına kavuşacaktır.

E- Faktoringin tanımı bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı gibi, faktoringin finansman işlevi bir kredi veya ödünç verme işlemi değildir. Adı geçen bölümde belirtildiği gibi, satıcı alacaklarını temlik ettiğinde bu alacaklar artık faktoring şirketinin alacakları haline dönüşür ve satıcı artık alıcıdan değil faktoring şirketinden alacaklı hale gelir. Bu nedenle faktoring işlemi ile satıcının firmasının yalnız aktiflerinde bir hareket söz konusudur, alacakların bir kısmı kasa, banka gibi likit hesaplara aktarılmış olmaktadır. Bu durum, satıcının firmasının bilançosunu daha likit bir duruma getirdiği için 3. şahıslar veya finans kurumları açısından firmanın kredi değerliliği artar.

F- Faktoring yolu ile finansman sağlayan firma, bu finansal teknikte, finansman ile satışlar arasında bir paralellik kurulduğu için, boşuna veya aşırı kaynak kullanma riskinden korunmuş olur. Böylece işletmenin gelişmesine ve işlem hacmine uygun kaynak kullanımı, gereksiz finansman maliyetinden sağlayacağı tasarrufla karlılığı artıracaktır.

G- Faktoring şirketlerinin temlik aldıkları alacak bedellerinin ödenmemesi halinde doğacak riski üstlenmeleri şeklinde tanımlanabilecek garanti işlevi, borçluların ödeme güçlüğü içine düşmeleri durumunda satıcıyı korumaya yöneliktir. Garanti hizmetinin geçerli olduğu durumlarda, borçlunun vadeden belirli bir süre sonra alacak bedelini ödeyememesi halinde, o süre sonunda, söz konusu alacak tutarı faktor tarafından satıcıya ödenmektedir.

Faktoringin bu işlevi, istikrarlı bir ekonomi ve kredi sigortasının yaygın olarak kullanılması gibi koşullara bağlı olduğundan, henüz bu koşulları sağlayamamış olan Türkiye’de yurtiçi

işlemlerde nadir olarak yer almakta ve genel olarak yurtdışı faktoring işlemlerinde uygulanmaktadır.

H- Bu uygulama şekli ile garanti işlevi, bir yandan bu hizmetten yararlanan işletmeleri ticari ve politik risklere karşı teminat altına alırken, öte yandan, vadeli satış olanağı sağlayarak, onların rekabet gücünün artmasını, yeni pazarlara girebilmelerini kolaylaştırmaktadır. Özellikle, dış pazarları yeterince tanıma olanağı bulunmayan orta ve küçük ölçekli işletmelerin ihracata yönelebilmeleri faktoringin bu işlevi sayesinde olanaklı hale gelmektedir.

Faktoringin, bu güçlü yönlerini uygulamaya tam olarak yansıtabilmesi için, başta yasal altyapısı olmak üzere bazı sorunlarının çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

- **Tanım:** Faktoringin altyapısını oluşturan 545 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve buna bağlı olarak çıkarılan yönetmeliklerde, faktoringin finansman işlevine ağırlık verilerek yapılan dar kapsamlı bu tanım, uluslararası alanda faktoring tanımı içinde yer alan bazı işlemlerin faktoring işlemi değilmiş gibi algılanması dolayısı ile sorunlara neden olmaktadır. Örneğin ,

a- Vadeli mal veya hizmet alıcılarının doğrudan satıcıya muhatap olmayı tercih ettikleri, diğer bir deyimle araya bir faktoring şirketinin girmesini istemedikleri durumda uygulanan, alacağın faktoring şirketine temlik edildiğinin borçluya bildirilmediği ve satıcı firmanın faktoring şirketinin, bir acentası gibi alacak tahsilatını bizzat yaptığı “ bildirimsiz faktoring “ ,

b- Finansman ihtiyacı olan fakat alacakların yönetimi ve borcun ödenmemesine karşı korunma gereksinimi olmayan firmalar için uygulanan ve genel olarak yalnız finansman hizmetinin yapıldığı “ fatura iskontosu “ ,

gibi işlemlerin, bazı kamu yetkililerince bir faktoring işlemi olmadığı şeklindeki yorumları, sektörü önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle, aşağıda faktoring ile ilgili olarak çıkarılmasını istediğimiz yasada yapılacak tanımlamanın bu tür yanlış anlaşılmalara meydan vermeyecek şekilde yapılması gerekmektedir.

- Faktoring Yasası: 1994 yılında çıkarılan Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu kararnameye dayanılarak düzenlenen Faktoring Şirketlerinin Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik, faktoringin bugünkü yasal altyapısını oluşturmaktadır. Önceki bölümde belirtildiği gibi, bu yasal düzenlemelerde, faktoringin hizmet işlevi gözardı edilip finansman işlevine ağırlık verilerek bir ödünç verme işlemi şeklinde tanımlanması, uygulamada yanlış algılama ve olumsuz yargılara neden olmaktadır. Bu olumsuz yargı, faktoring şirketlerinin hedef kitlesi olan KOBİ'lere ulaşımı ve dolayısı ile sektörün gelişmesini engelleyen en önemli unsurlardan biridir. Sorunun çözümü finans kesimi içinde birlikte yer aldığımız Finansal Kiralama Şirketlerinde olduğu gibi, bir Faktoring Yasası'nın çıkarılmasıdır. Konu ile ilgili olarak Faktoring Derneği bir Yasa Komisyonu oluşturarak hazırlıklarını tamamlamış ve "öneri-taslak" ilgili mercilere iletilmiştir. Bu istek üzerine Hazine Müsteşarlığı, banka dışı diğer finans kurumlarının da yasa gereksinimini göz önünde tutarak "finansal şirketler kanun tasarısı"nı hazırlamış ve dernek tarafından hazırlanmış olan "faktoring şirketleri yasa tasarısı"nı adı geçen yasa tasarısı içine almıştır. Mevduat veya benzeri fon toplamaları yasaklanmış olduğu için, toplum açısından bankalar gibi önemli bir risk taşımayan banka dışı finansal kurumların, bankalardan ayrı olarak bir kanuna kavuşturulması doğru bir yaklaşımdır. Ayrıca, banka dışı finansal kurumların birçoğu Türkiye'de yeni uygulanmaya başlanmış yaklaşımlar olduğundan, ayrı bir çerçeve kanunu ve bu kanuna bağlı yönetmeliklerle düzenlemelerinin bir yararı da, uygulamada karşılaşma olanağı yüksek olan sorunlarının çözümünün, yönetmelikler vasıtası ile daha kısa sürede ve kolaylıkla sağlanacak olmasıdır.

-Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi: Faktoring sektörü, diğer finansman kurumlarında olduğu gibi, yüksek seviyede dış kaynak kullanmaktadır. Hisse senetleri İMKB'de işlem gören dört faktoring şirketinin 2002 yılı konsolide bilançosuna göre bilanço toplamının %30'u özkaynak, %70'i dış kaynaktan oluşmaktadır. İlgili kararname ve yönetmeliğe göre faktoring şirketleri doğal olarak mevduat kabul edemediğinden bu dış kaynak yurtiçi bankalardan alınacak krediler ile yurtdışı finansmandan oluşabilecektir. Yurtiçi banka kredilerinde faktoring şirketleri %5 BSMV ödemekte ve bu kaynağı müşterilere kullandırırken yine %5 BSMV uygulanmaktadır. Bu durum, bir yandan BSMV ve eklenen KKDF ile birlikte faktoring şirketlerinin finansman maliyetini yükseltirken öte yandan faktoring yapabilen bankaların, aynı vergiyi %1 olarak ödemeleri dolayısı ile haksız bir rekabet oluşturmaktadır. Sektörün KOBİ'lere daha uygun maliyetle fon sunarak üretimlerine canlılık kazandırılabilmesi için BSMV uygulaması konusundaki bugünkü durumun gözden

geçirilerek, daha önce birkaç kere Maliye Bakanlığı yetkililerine iletilen, faktoring şirketlerinin banka kredileri üzerindeki BSMV oranının hiç olmazsa bankalar arası kredilerdeki gibi %1'e indirilmesi faktoring şirketlerini en azından bankalarla rekabette eşit duruma kavuşturacaktır.

- **Karşılıklar:** Yakın yıllarda, bir yandan ulusal ekonomideki önemli dalgalanmalar, öte yandan finansal bütünleşme dolayısı ile dünya finans piyasasındaki değişikliklerin kısa sürede ulusal ekonomiyi etkilemesi, bu sektördeki risk kavramını, ön plana çıkarmıştır. Sektördeki riskin en önemli unsurlarından biri alacaklar karşılığı yapılan ödemelerin geç geri ödenmesi veya hiç ödenmemesidir. Bu sorunun etkilerini yumuşatacak önlemlerden biri şüpheli alacaklar için ayrılacak karşılıkların vergi kanunlarına göre gider yazılabilmemesidir. Nitekim bankalar, Bankalar Kanunu hükümleri çerçevesinde belirledikleri şüpheli alacaklar için, bizzat yaptıkları faktoring işlemlerinden doğan şüpheli alacaklar dahil, ayırdıkları karşılıkları vergi kanunlarınca kabul edilebilir gider yazabilmektedirler. Böylece sorun bankalar açısından çözülmüş, tekdüze hesap planlarında nazara alınmıştır. Banka ortaklı faktoring şirketlerinin mali tablolarının konsolidasyonunda sorun açıkça kendini göstermektedir.

Faktoring Şirketleri ise ancak Vergi Kanunları çerçevesinde herhangi bir anonim şirket gibi karşılık ayırma imkanına sahiptir ve bu konudaki hükümlerin yargı kararlarına bağlı oluşu, yargı kararlarının ise uzun bir zamana gerek göstermesi yüzünden nerede ise karşılık ayıramaz durumdadırlar. Yaptıkları işler açısından bankalara benzerlik gösteren Faktoring Şirketlerinin de, çıkarılacak bir kanunla, şüpheli alacak karşılıklarının vergi kanunlarınca kabul edilebilir gider yazılmasının sağlanması, bu konudaki haksız rekabeti ortadan kaldıracak gibi, kurumlar arasında fırsat eşitliği yaratılması açısından da yerinde olacaktır.

- **Kredi Sigortası:** Türkiye'de henüz kredi sigortası uygulaması yeni başladığından, ihracat faktoring işlemlerinin en önemli ayaklarından biri, ihracat bedelinin ödenmesini garanti altına alan yurtdışındaki muhabirlerdir. Muhabirler genellikle ithalatçının ülkesindeki faktoring şirketleridir. Türkiye ihracatının bir bölümü faktoring tekniğinin henüz uygulanmadığı ülkelere, yeni Türk Cumhuriyetleri gibi, yapılmaktadır ve bu durumda ihracat bedelini garanti altına alacak muhabir olmadığı için KOBİ'lerin bu tür ülkelere yapacağı ihracatı destekleyecek faktoring finans tekniğini kullanmak mümkün olmamaktadır. Bu gibi ülkelere yapılacak ihracat için faktoring şirketlerinin Eximbank kredi sigortası kapsamına alınması, sorunun akla yakın tek çözümü olacaktır.

Öte yandan kredi sigortası, bugünkü ekonomik şartlardan kaynaklanan yüksek riskin tek başına faktoring şirketince üstlenilmesinin mümkün olmaması nedeni ile, yurtiçi faktoring işlemlerinde hemen hemen hiç uygulanamayan garantili faktoring işlemi yapılmasına olanak sağlaması açısından da önem taşımaktadır. Ancak edinilen ilk bilgiler ışığında, Türkiye’de yeni uygulamaya konan kredi sigortası işlemlerinde, faktoring şirketlerinin sigorta poliçesine 3.taraf olarak katılması imkanı bulunmamaktadır. Konu ile ilgili tebliğ hükümlerinden kaynaklandığını işittiğimiz bu durum, Türkiye’de garantili faktoring hizmetlerinin verilmesini engellemektedir. Bu sorunun sigorta şirketleri tarafından Hazine Müsteşarlığı’na iletildiği de bilimiz dahilindedir. Bu sorunun çözülmesi durumunda, faktoring şirketleri, AB ülkelerinde olduğu gibi yurtiçi garantili faktoring hizmeti vermek olanağına kavuşarak, sektördeki gelişmelere ivme kazandıracaktır.

- Karşılıksız Çek ve Protestolu Senetler ile İlgili Bilgiler: Risk faktörü, finansal işlemlerin en önemli belirleyicilerinden biridir. Bu olgudan hareketle yaptığımız girişimler sonucu, faktoring şirketlerinin de Merkez Bankası Risk Santralizasyonu’ndan yararlanması konusu 23.06.1999 günlü Resmi Gazetede yayınlanan 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nun 25. maddesi ile Merkez Bankası Kanunu’nda yapılan değişiklikle, teknik sorunlar nedeni ile henüz bankaların risklerini de içerecek şekilde geri bildirim olmamakla birlikte, sağlanmış bulunmaktadır. Ancak risk santralizasyonu bilgileri yanında, karşılıksız çek ve protestolu senetlerle ilgili bilgiler de bu konuda büyük önem taşımaktadır ve faktoring şirketleri, ilgili kanunlarda yalnız “ bankalar “ kelimesinin bulunması nedeni ile, bu bilgilerden yararlanamamaktadır. Kaldı ki, banka ortaklı faktoring şirketleri, bu bilgileri ortak banka aracılığı ile sağlayabilme olanağı bulabilmekte ve bu durum banka ortaklığı olmayan faktoring şirketleri açısından haksız bir rekabet yaratmaktadır.İlgili kanunlarda yapılacak değişikliklerle faktoring şirketlerinin de, finans kesimi içinde birlikte yer aldığımız bankalar gibi, bu bilgilerden yararlanmasını sağlamak, risk değerlemesi açısından adı geçen şirketlere önemli yararlar sağlayacağı gibi, finans kesimi toplam riskini azaltarak kaynakların daha verimli kullanımına yol açacaktır.

–Fatura ile ilgili Sorunlar: Bugünkü yasal altyapı gereği, faktoring işlemlerinin dayanağı, fatura veya diğer tevsik edici belgelere dayalı, mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak alacaklardır. Bu çerçevede fatura veya benzeri tevsik edici belgeler faktoringin dayandığı ana belgelerdir. Ancak, bugünkü yasalara göre, tek başına faturanın, kendisinden

kaynaklanan alacağın tahsili açısından adli mercilerde delil ve yaptırım gücü, uzun davalar sonucunda verilecek karara bağlı olduğundan, faktoring şirketleri, temlik aldıkları alacağın dayandığı fatura veya tevsik edici belge yanında, bir ödeme aracı olarak çek veya senet almak ve faktoring şirketlerinin Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik 8/d maddesinin “ kambiyo senetlerine dayalı olsa bile fatura ve alacağın bir mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu tevsik eden benzeri belgelerle ilişkilendirilmeyen alacakları satın alamazlar “ hükmü çerçevesinde fatura ile ödeme aracı olarak aldıkları çek ve senetler arasında, bugünkü piyasa şartlarında neredeyse olanaksız olan, birebir uyum sağlamak durumunda kalmaktadırlar. Bu durum, ayrıca, faktoringin çek ve senet karşılığı finansman sağlayan ikrazatçılık şeklinde algılanmasına neden olarak gerçek faktoringin gelişmesine engel olmaktadır. Sorunun çözümü, faturanın bugünkü yasal geçerliliğini artıracak, borcun ödenmemesi durumunda onu, çek ve senet gibi, yasal yaptırım gücüne sahip bir duruma getirecek yasal hükümlerle mümkün olacaktır. Tüm faturalar için böyle bir hukuki düzenlemenin uygun bulunmaması durumunda, yalnız finansman amacı ile temlik alınan alacağın dayanağı olan faturalar için düzenleme yapılması da sorunu çözüme ulaştıracaktır.

Faturaya böyle bir hukuki altyapı kazandırıldığında faktoring şirketleri, teminat veya ödeme aracı olarak çek ve senet almaksızın sadece faturaya dayanarak işlem yapabilecek, işlemler kolaylaşırken, sektörün imaj kaybı ve ilgili sorunları ortadan kalkacaktır.

- Faktoring Şirketlerinin Bankalararası Para Piyasasından Yararlanması: Faktoring şirketleri İnterbank fonlama sisteminden yararlanamamaktadır. Halbuki, bugünkü yasal altyapısı çerçevesinde fon temini açısından sadece banka kredisi kullanmaktan başka bir olanağı bulunmayan adı geçen şirketler için İnterbank’dan yararlanma, faktoringin gelişmesini destekleyen önemli bir faktör olacaktır. Ayrıca, faktoring şirketlerinin ellerindeki fon fazlasını bu yolla finans piyasasına sunmasının adı geçen piyasa açısından yararlı olacağı da göz ardı edilemeyecek bir husustur.

3. Amaçlar ve Stratejiler

3.1.Stratejik Amaçlar

Faktoring sektörünün ana amacı, bugüne kadar, değişik nedenlere dayalı olarak oluşmuş olumsuz yargı ve algılamaları ortadan kaldırarak doğal kullanıcıları olan KOBİ’lerin gerek yurtiçi, gerek yurtdışı nakit yönetimindeki gerçek yerine ulaşabilmektir.

Kamu yönetimi KOBİ'lerin finansman ihtiyacını karşılamak amacı ile uzun süreden beri, faktoring dışında, değişik politikaları uygulamaya koymuş, ancak bu konuda tatmin edici bir sonuca ulaşamamıştır. Bu açıdan, faktoring sektörüne düşen görev, KOBİ'ler açısından faktoringin önemini daha iyi anlatabilmek ve yaygın kullanımını engelleyen sorunları çözüme kavuşturabilmektir. Sorunlarına rağmen, bugün sektör, ekonomik açıdan önemi devamlı olarak vurgulanan ihracat yönündeki katkılarını sürdürebilmektedir. 2002 yılında toplam işlem hacminin % 27'sini oluşturan 1.3 milyar dolarlık ihracat faktoring işlem hacmi bunun en iyi göstergesidir. Bu değer, Eximbank ihracat garantilerinin % 30'u dolaylarında seyretmesi, ihracat faktoringin önemini daha açık bir şekilde vurgulamaktadır. Bu yöndeki çabalarını daha da artırıp, faktoringe uygun yapısını da göz önünde tutarak, ihracat finansmanında daha yüksek seviyelere ulaşmak sektörün en önemli amaçlarından biridir.

3.2.Hedefler ve İlkeler

Sektörün geleceği ile ilgili olarak, 26 ülkenin 1990-1995 ve 2000 yıllarına ait gayrisafi milli hasıla ve ihracat verileri ile, ihracat, yurtiçi ve toplam faktoring işlem hacimleri arasındaki ilişkilerden hareketle yapılan araştırma, gelecek 10 yıl içinde Türkiye'nin bugünkü değerlerle faktoring işlem hacmini 4-5 kat artırabileceğini ortaya koymaktadır. Sektörün hedefi bu potansiyeli gerçeğe dönüştürerek, dünya faktoring pazarında bugün % 0.59 seviyesinde olan payını (EK.1) daha yüksek oranlara taşımaktır.

Bir yandan bu hedeflere ulaşmak için çaba harcanırken, diğer yandan faktoring sektörünün en önemli ilkesi, uluslararası alanda kabul edilen ve önceki bölümlerde belirtilen tanımları çerçevesinde uygulamalarına devam ederek, diğer bir deyimle tanımda belirtilen kurallardan taviz vermeksizin, bugün bir ödünç verme işlemi gibi algılanan faktoringi gerçek kimliğine kavuşturmadır.

3.3.Stratejik Amaç ve Hedefleri Gerçekleştirecek Faaliyetlerin Belirlenmesi

Factoring sektörü, yukarıda belirtilen ilke çerçevesinde, hedeflerine ulaşabilmek için bir yandan sektörün gerçek kimliği ile tanıtımına önem verirken diğer yandan, ekli listede (Ek.2) özetlenen ve hedeflere ulaşılmasını engelleyen sorunlarını ilgili kamu yetkilileri ile değerlendirerek çözüme kavuşturmalıdır.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Factors Chain International (FCI) gibi faktoring ile ilgili uluslararası kuruluşlarda en çok üye bulundurarak bu kuruluşların yönetim kurulu, eğitim ve hukuk kurulu üyeliği ve başkan yardımcılığı gibi en yetkili kademelerinde üstlendikleri görevler ile uluslararası alanda kendini kanıtlamış Türk faktoring sektörü, yurtiçinde henüz kendini tam olarak tanıtamamıştır. Daha çok yasal altyapı eksikliklerinden kaynaklanan bu durum düzeltildiği takdirde, yapısı gereği KOBİ'lere hizmet veren, işinin türü gereği faturalı ticareti özendiren ve finans sektörüne canlılık ve rekabet getiren faktoring sektörünün Türk ekonomisine katkısı önemli boyutlara ulaşabilecektir. Özellikle, küçük boyutlu olmalarından kaynaklanan risk nedeni ile banka kredisi kullanma olanakları bulunmayan ve toplam katma değerin önemli bir bölümünü yaratan KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir kurumsal yapı oluşacaktır.

FAKTORİNG SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI

Sorunlar	İlgili Kurum	Sorunun Özeti
1- Faktoring Yasası Çıkarılması	Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı	<p>Faktoring işlemleri 1994 yılında çıkarılan 545 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve bu kararnameye dayanılarak hazırlanan Yönetmelik Hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kararname iki yönden sektörü olumsuz yönde etkilemektedir.</p> <p>545 Sayılı Kararname, ivaz karşılığı borç veren ikrazatçıları da düzenlemekte olduğundan, faturalı satışlardan kaynaklanan alacakların temlikine dayanan faktoring işlemleri ile ikrazatçılık birbirine karıştırılmakta ve bunun sonucu faktoring sektörü imaj kaybı nedeni ile yanlış algılanmaktadır.</p> <p>Öte yandan, adı geçen kararnamede faktoring, finansman yönü ağırlıklı bir şekilde tanımlanmış olduğundan bir kredi işlemi gibi algılanmaktadır. Halbuki hizmet işlevi, diğer bir deyimle ; alacağın tahsili, alacağın garanti edilmesi, muhasebenin tutulması gibi hizmetler faktoring işleminin en önemli karakteridir. Bu özelliği dolayısı ile faktoring krediden farklıdır, bu nedenle de yapılan finansmanın ismi “ön ödeme” dir. Bu durum, faktoring için tüm işlevlerini içerecek yeni bir tanıma gereksinim olduğunu göstermektedir.</p> <p>Faktoring için çıkarılacak yeni bir yasa ile bu olumsuzluklar ortadan kaldırılabilir.</p>
2- Banka ve Sigorta Muamele Vergisi	Maliye Bakanlığı	<p>Bugünkü yasal çerçeve içinde faktoring şirketlerinin kullanabilecekleri finansman kaynakları öz sermayeleri ve yurt içi ve yurt dışı bankalardan alınacak kredilerden ibarettir. Yurt içi banka kredilerinde faktoring şirketleri %5 BSMV ödemekte ve bu kaynağı müşterilerine ön ödeme olarak kullanırken yine %5 BSMV uygulanmaktadır. Bu durum bir yandan finansman maliyetini yükseltirken öte yandan faktoring işlemi yapabilen bankaların aynı vergiyi %1 olarak ödeme olanağına sahip olmaları dolayısı ile haksız bir rekabet oluşturmaktadır. Sektörün KOBİ’lere daha uygun maliyetle fon sunarak üretimlerine canlılık kazandırabilmesi için faktoring şirketlerinin banka kredileri üzerindeki BSMV oranının hiç olmazsa bankalar arası kredilerdeki gibi %1’e indirilmesi en azından haksız rekabeti ortadan kaldıracaktır.</p>
3- Karşılıklar	Maliye Bakanlığı,	<p>Faktoring sektörünün en önemli risklerinden biri temlik alınan alacaklar karşılığı yapılan ödemelerin geç geri ödenmesi veya hiç ödenmemesi ve/veya alıcılar için verilen garantilerin tazmin edilememesi durumudur. Faktoring sektörünün karşı karşıya kalabileceği bu riski hafifletecek yasal bir önlemleri hemen hemen yok gibidir. Finans kesimi içinde birlikte bulunan bankalar, Bankalar Kanunu’na göre geri dönmeyen kredileri için karşılık ayırıp bu</p>

		karşılıkları vergi matrahından indirme olanağına sahiptirler. Aynı özellikte işlem yapan faktoring şirketleri için de, çıkarılacak bir kanunla, şüpheli alacak karşılıklarının vergi kanunlarınca kabul edilebilir gider yazılmasının sağlanması, kurumlar arasında fırsat eşitliği yaratılması açısından yerinde olacaktır.
4- Kredi Sigortası Yurtiçi İşlemler	Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı	Türkiye’de kredi sigortası yeni başlamıştır. Ancak, bu konudaki tebliğ hükümlerine göre, faktoring şirketleri kredi sigortası poliçesine 3.taraf olarak katılma olanağına sahip değildir. Bu durum garantili yurtiçi faktoring işlemleri yapılmasını engellemektedir. Bu sorunun çözülmesi durumunda faktoring şirketleri AB ülkelerinde olduğu gibi yurtiçi garantili faktoring hizmeti vermek olanağına kavuşarak sektördeki gelişmeye ivme kazandıracaktır.
Kredi Sigortası Yurtdışı İşlemler	Türk Eximbank	İhracat faktoring işlemlerinin en önemli ayaklarından biri, ihracat bedelinin ödenmesini garanti altına alan yurtdışındaki muhabirlerdir. Muhabirler genellikle ithalatçının ülkesindeki faktoring şirketleridir. Türkiye ihracatının bir bölümü faktoring tekniğinin henüz uygulanmadığı ülkelere, yeni Türk Cumhuriyetleri gibi, yapılmaktadır ve bu durum bu ülkelere yapılacak ihracatta faktoring yapma olanağını ortadan kaldırmaktadır. Bu gibi ülkelere yapılacak ihracat için faktoring şirketlerinin Eximbank kredi sigortası kapsamına alınması sorunun akla yakın tek çözümü olacaktır.
5- Risk Değerlemesi	T.C. Merkez Bankası	Karşılıksız çek ve protestolu senetlerle ilgili bilgiler finansal risk değerlemesi açısından önem taşımaktadır. Faktoring şirketleri ilgili kanunlarda yalnız “bankalar” kelimesinin bulunması nedeni ile bu bilgilerden yararlanamamaktadır. İlgili kanunlarda yapılacak değişikliklerle faktoring şirketlerinin de, finans kesimi içinde birlikte yer aldığımız bankalar gibi, bu bilgilerden yararlanmasını sağlamak yararlı olacaktır.
6- Fatura	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Bugünkü yasal altyapı gereği, faktoring işlemlerinin dayanağı, fatura veya diğer tevsik edici belgelere dayalı, mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak alacaklardır. Bu çerçevede fatura veya benzeri tevsik edici belgeler faktoringin dayandığı ana belgelerdir. Ancak, bugünkü yasalara göre, tek başına faturanın, kendisinden kaynaklanan alacağın tahsili açısından adli mercilerde delil ve yaptırım gücü, uzun davalar sonucunda verilecek karara bağlı olduğundan, faktoring şirketleri, temlik aldıkları alacağın dayandığı fatura veya tevsik edici belge yanında, bir ödeme aracı olarak çek veya senet almak durumunda kalmaktadırlar. Bu durum, ayrıca, faktoringin çek ve senet karşılığı finansman sağlayan ikrazatçılık şeklinde algılanmasına neden olarak gerçek faktoringin gelişmesine engel olmaktadır. Sorunun çözümü, faturanın bugünkü yasal geçerliliğini artıracak, borcun ödenmemesi durumunda onu, çek ve senet gibi, yasal yaptırım gücüne sahip bir duruma getirecek yasal hükümlerle mümkün olacaktır. Tüm faturalar için böyle bir hukuki düzenlemenin uygun bulunmaması

durumunda, yalnız finansman amacı ile temlik alınan alacağın dayanağı olan faturalar için düzenleme yapılması da sorunu çözüme ulaştıracaktır.

7- Tekdüze Hesap Planı Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı

Factoring şirketlerinin uymaları zorunlu bir tekdüze hesap planı bulunmamaktadır. Bu durum sektörde standartlaşmayı engellediğinden, Factoring Derneği ile Bağımsız Denetim Derneği, factoring şirketleri için tekdüze hesap planı hazırlamak üzere bir çalışma gurubu kurmuş ve bu çalışma gurubu uzun süreli bir çalışma sonucu bir hesap planı taslağı oluşturmuştur. Bu taslakla ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı ile yapılan görüşmelerle sorun çözüme ulaştırılmaya çalışılmaktadır.

8- İnterbank ‘dan Yararlanma T.C. Merkez Bankası

Factoring şirketleri İnterbank fonlama sisteminden yararlanamamaktadır. Halbuki, bugünkü yasal altyapısı çerçevesinde fon temini açısından sadece banka kredisi kullanmaktan başka bir olanağı bulunmayan adı geçen şirketler için İnterbank’dan yararlanma, factoringin gelişmesini destekleyen önemli bir faktör olacaktır. Ayrıca, factoring şirketlerinin ellerindeki fon fazlasını bu yolla finans piyasasına sunmasının adı geçen piyasa açısından yararlı olacağı da göz ardı edilemeyecek bir husustur.

FAKTÖRİNG PAZARI

1- CİRO (Milyon Dolar)

YIL	DÜNYA	FCİ ÜYELERİ	T Ü R K İ Y E	
			YURTDIŞI	TOPLAM
1990	244.327	98.938	90	100
1991	266.370	104.537	128	183
1992	264.309	106.907	168	454
1993	260.844	110.908	270	970
1994	294.926	130.166	220	870
1995	296.139	161.802	300	958
1996	359.081	170.236	450	1.769
1997	451.869	191.410	550	3.582
1998	529.515	219.656	750	4.750
1999	574.727	245.354	748	5.266
2000	596.662	277.122	921	5.943
2001	648.175	285.180	990	3.690
2002	787.249	355.263	1260	4.673

2- CİRO DAĞILIMI (2002 YILI)

	YURTIÇİ	YURTDIŞI	TOPLAM
AVRUPA	514.669	41.829	556.498
AMERİKA	133.628	5.684	139.312
AFRİKA	6.311	203	6.513
ASYA	68.531	5.903	74.434
AVUSTRALYA	10.408	84	10.492
TOPLAM	733.547	53.702	787.249
TÜRKİYE	3.413	1.260	4.673

KAYNAK: FCI